

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра банківської справи
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності «072 Фінанси, банківська справа та страхування»
за магістерською програмою професійного спрямування
«Управління діяльністю банків на фінансовому ринку»

на тему:
«Банки на валютному ринку в сучасних умовах»

Виконавець:

студентка бзф12М
Червона Ю.М.

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент
Деркач Ю.Б.

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Одеса 2021

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Серед основних суб'єктів національного валютного ринку провідна роль належить банківським установам, які здійснюють переважну більшість операцій з валютними цінностями. Сучасні комерційні банки забезпечують посередництво у обслуговуванні та реалізації валютних відносин, взаємодіючи з усіма учасниками валютного ринку. Центральний банк, здійснюючи валютне регулювання, забезпечує налагоджене функціонування валютного ринку та його учасників, шляхом проведення обґрунтованої валютної політики, визначення структури та правил проведення валютних операцій

Сучасні дестабілізаційні процеси у фінансових системах більшості країн світу негативно впливають на розвиток валютних відносин на внутрішніх та міжнародних фінансових ринках. Сучасна економіка України, з одного боку, розвивається в умовах глобальної невизначеності, а з іншого, і в середині держави посилюється вплив соціально-політичних чинників, що разом визначають кон'юнктуру валютного ринку. Відповідно банки є вразливими до зовнішніх та внутрішніх змін на цьому сегменті фінансового ринку, тому необхідна розробка та впровадження дієвих методів й інструментів управління валютною діяльністю банків, що підтверджує актуальність запропонованого дослідження.

Метою дослідження узагальнення теоретичних та науково-практичних засад функціонування банків на валютному ринку

Завдання дослідження:

дослідити теоретичні основи функціонування валютного ринку;

охарактеризувати роль центрального та комерційних банків на валютному ринку;

визначити вплив валютної лібералізації на проведення валютних операцій банків;

провести аналіз факторів, що визначають тенденції валютного ринку;

дослідити діяльність банків на валютному ринку України;

проаналізувати діяльності комерційного банку на валютному ринку на прикладі АТ «Південний»;

оцінити вплив макроекономічних факторів на формування валютного курсу;

удосконалити управління діяльністю банку на валютному ринку в умовах невизначеності.

Об'єктом дослідження є дослідження взаємовідносин між банками та іншими учасниками валютного ринку у процесі їх взаємодії.

Предметом дослідження є діяльність банків на валютному ринку.

Методами дослідження є загальнонаукові прийоми і методи досліджень: метод системної оцінки; метод аналізу і синтезу; метод групування, порівняння та узагальнення економічних показників; статистичні, математичні методи; методи прогнозування, фінансового аналізу та спостереження.

Інформаційною базою дослідження наукові праці вітчизняних та зарубіжних економістів; практичні дослідження з питань валютного регулювання та нагляду; законодавчі та нормативні акти, що регулюють валютні відносини в

Україні; офіційні фінансові звіти Міністерства Фінансів; офіційні статистичні та аналітичні звіти НБУ; науково-методична література; матеріали періодичних видань та Інтернет-ресурси.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (60 найменування). Загальний обсяг роботи становить 74 сторінок. Основний зміст викладено на 70 сторінках. Робота містить 13 таблиць, 21 рисунок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «Теоретичні основи діяльності банків на валютному ринку» розглянуто зміст понять «валютний ринок», його види та виконувані функції; визначено особливості діяльності комерційного банку на валютному ринку, функції та операції центрального банку на цьому сегменті фінансового ринку.

У другому розділі «Практичні аспекти діяльності банків на валютному ринку» проаналізовано фактори, що визначають динаміку валютного курсу їх взаємозв'язок і взаємозалежність; проаналізовано динаміку валютних операцій банків України; досліджено практичні аспекти валютної діяльності АТ «Південний» відповідно до видів операцій, доходів та виконання лімітів валютних позицій.

У третьому розділі «Напрями удосконалення діяльності банків на валютному ринку в умовах невизначеності» проведено оцінку впливу макроекономічних факторів на формування валютного курсу за допомогою кореляційно-регресійного аналізу, надано рекомендації щодо удосконалення процесів управління діяльністю банку на валютному ринку в умовах глобальної невизначеності.

ВИСНОВКИ

В процесі дослідження було з'ясоване наступне:

1. Роль комерційного банку на валютному ринку полягає у посередницькій діяльності між суб'єктами та клієнтами ринку щодо проведення валютних операцій та нагляду за недопущенням порушень валютного законодавства. Однак і сам комерційний банк є об'єктом валютного регулювання та контролю з боку центрального банку. Регулювання та контроль за діяльністю комерційних банків на валютному ринку здійснює центральний банк країни. Валютне регулювання НБУ здійснюється за допомогою ринкових (проведення валютних інтервенцій, використання золотовалютних резервів, регулювання валютного курсу) та адміністративних інструментів (девальвація і ревальвація, валютні обмеження, встановлення лімітів відкритих валютних позицій банків, порядок їх розрахунку) .

3. Упродовж останніх десятиліть країни з розвинутою економікою цілеспрямовано скорочували обмеження на свої фінансових ринках, не виключенням є і Україна. Валютна лібералізація розпочалась з прийняття Закону

«Про валюту та валютні операції» у 2018 році. Процес скасування валютних обмежень на проведення валютних операцій відбуватиметься у три етапи: лібералізація операцій з поточним рахунком та з прямими іноземними інвестиціями (вже частково відбувся); лібералізація портфельних інвестицій; лібералізація фінансових операцій домогосподарств. Зауважимо, що незважаючи на пандемію COVID-19, валютної лібералізації продовжується відповідно до дорожньої карти, розробленої НБУ.

4. Базовим індикатором стану валютного ринку виступає валютний курс. Його зміни впливають на рівень цін на товари та послуги, завдаючи значного тиску на кон'юнктуру валютного ринку та економіку в цілому. В свою чергу на валютний курс впливає низка макроекономічних факторів: динаміка обсягу ВВП та ІСЦ, обсяги експорту та імпорту товарів та послуг, стан прямих та портфельних інвестицій, оплата праці населення, що виїхало на заробітки за кордон, а також обсяг зовнішнього боргу. Кожний із цих факторів може як позитивно, так і негативно впливати на динаміку валютного курсу країни.

5. Аналіз динаміки обсягів операцій, що були проведені банками на готівковому та безготівковому сегментах валютного ринку свідчить про відсутність різкого знецінення гривні у 2017-2021 рр. З метою нівелювання потенційних збитків від зміни валютного курсу та відповідно до плану валютної лібералізації, НБУ розпочав активно просувати інструменти хеджування валютних ризиків, зокрема, проведення форвардних операцій банків з їх клієнтами. Наприклад, у 2019 році продаж валюти на умовах «форвард» зросла у 3 рази, однак, частка форвардних операцій з купівлі станом на 01.01.2021 склала лише 4,4% від загального обсягу операцій, що є набагато меншим порівняно зі світовою практикою.

6. Характеристика валютної діяльності ПАТ АБ «Південний» свідчить, що станом на 01.01.2019 року частка валютних зобов'язань у загальних зобов'язаннях склала 52,7%, проте поступово скоротилась до рівня 39,5% станом на 01.01.2021 р. У структурі валютних зобов'язань домінують кошти клієнтів, проте валютні кошти зменшуються, що свідчать про скорочення рівня доларизації депозитів банку, причиною чого є майже нульові відсоткові ставки.

7. Данні аналізу свідчать, що банк оптимізує свою валютну діяльність, збалансовуючи валютні активи та зобов'язання. Найбільшу частку у структурі валютних активів займає кредитно-інвестиційний портфель станом на 01.01.2021 – 70,1%. У 2019 році спостерігаємо скорочення кредитного портфелю на 23,45%, у 2020 р. банк активізує кредитування в іноземній валюті юридичних осіб, зростання склало 36,85%. У структурі валютного кредитного портфелю у 2019-2020 роках домінують кредити юридичних осіб, станом на 01.01.2021 вони склали 99,87%, за весь період дослідження кредити фізичних осіб скорочуються.

8. У 2019-2020 рр. прибуток ПАТ АБ «Південний» збільшувався, основними джерелами формування прибутку є чистий процентний дохід, комісійний дохід та торговий результат. Результати від проведення валютних операцій банку є додатними та зростають із року в рік. У 2019 році результати від операцій з іноземною валютою зросли на 4%, у 2020 році – на 119,7%, результати від переоцінки у 2019 р. – зросли на 13,4%, проте у 2020 році скоротились на 6,1%.

ПАТ АБ «Південний» виконував ліміти валютної позиції, встановлені НБУ на протязі всього аналізованого періоду.

9. Проведений регресійний аналіз між результативним показником – валютний курс та факторними величинами, з використанням пакету «Аналіз даних» свідчить, що коефіцієнт множинної кореляції дорівнює 0,95, відповідно спостерігаємо тісний кореляційний зв'язок між чинниками у побудованій регресійній моделі; величина R^2 показує, що валютний курс на 98 % визначається розміром валового зовнішнього боргу; обсягом ЗВР та грошовим агрегатом МЗ.

10. Результати кореляційно-регресійного аналізу свідчать, що: валютний курс зменшиться на 0,0000567 грн. за умови збільшення валового зовнішнього боргу на 1 млн. дол. США; зменшиться на 0,000312 грн. за умови збільшення ЗВР на 1 млн. дол. США; збільшиться на 1,46134E-05 грн. за умов збільшення обсягу МЗ на 1 млн. грн. Прогноз за множинною регресією враховує вплив лише 98% визначених нами чинників. Відповідно до специфіки самої моделі вона враховує лише кількісні фактори впливу, не включаючи якісні: військове протистояння на сході країни; більше, за прогнозоване, підвищення світових цін на продовольство та прискорене зростання вартості енергетичних ресурсів; відтермінування співпраці з МВФ або нові умови співробітництва на менш вигідних для України умовах; політична нестабільність, локдаун, викликаний пандемією COVID-19.

11. Агресивні трансформації на світових та внутрішньому валютних ринках потребують удосконалення системи управління валютною діяльністю комерційного банку. Пропонуємо використовувати модель управління діяльністю банку на валютному ринку в умовах невизначеності, що включає алгоритм прогнозування валютного курсу на основі кореляційно-регресійного аналізу, застосування попереджувальних та реактивних заходів.

12. Використання запропонованої моделі управління діяльністю банку на валютному ринку в умовах невизначеності дозволить:

здійснювати моніторинг та діагностування зовнішнього середовища, зокрема, провести прогнозування валютного курсу (на основі кореляційно-регресійної моделі), а також визначити характер впливу виявлених змін зовнішнього середовища на валютну діяльність банку;

відкоригувати, за необхідності, валютну стратегію, окремі цілі та планові показники діяльності банку;

впровадити план заходів попереднього реагування, або, у випадку їх неефективності, заходів, що забезпечать усунення існуючих негативних відхилень за рахунок внутрішніх резервів або зовнішніх ресурсів.

Впровадження у практичну діяльність банку запропонованої моделі дозволить банку забезпечити баланс між прибутковістю і рівнем ризиків, які він приймає в процесі проведення валютних операцій в умовах невизначеності.

АНОТАЦІЯ

Червона Ю.М. «Банки на валютному ринку в сучасних умовах»
Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі
зі спеціальності «072 Фінанси, банківська справа та страхування»
за магістерською програмою професійного спрямування
«Управління діяльністю банків на фінансовому ринку»
Одеський національний економічний університет
Одеса, 2021

У першому розділі розглянуто зміст понять «валютний ринок», його види та функції; визначено особливості діяльності комерційного банку на валютному ринку, функції та операції центрального банку на валютному ринку.

У другому розділі досліджено фактори, що визначають динаміку валютного курсу їх взаємозв'язок і взаємозалежність; проаналізовано динаміку валютних операцій банків України; досліджено практичні аспекти валютної діяльності АТ «Південний».

У третьому розділі проведено оцінку впливу макроекономічних факторів на формування валютного курсу за допомогою кореляційно-регресійного аналізу; надано рекомендації щодо удосконалення процесів управління діяльністю банку на валютному ринку в умовах глобальної невизначеності.

Ключові слова: валютний ринок, банк, валютний курс, управління, метод

ANNOTATION

Червона Ю.М. «Banks in the foreign exchange market in modern conditions»
thesis for Master degree in specialty «072 Finance, Banking and Insurance»
under the program «Managing the activities of banks in the financial market»,
Odessa National Economic University
Odessa, 2021

The first section considers the content of the concepts of "foreign exchange market", its types and functions; the peculiarities of the activity of a commercial bank in the foreign exchange market, functions and operations of the central bank in the foreign exchange market are determined.

The second section examines the factors that determine the dynamics of the exchange rate, their relationship and interdependence; the dynamics of foreign exchange operations of Ukrainian banks is analyzed; the practical aspects of currency activity of JSC "Southern" are investigated.

The third section assesses the impact of macroeconomic factors on the formation of the exchange rate using correlation and regression analysis; recommendations for improving the management of the bank's activities in the foreign exchange market in conditions of global uncertainty.

Key words: foreign exchange market, bank, exchange rate, management, method